

N:o 74

Af Herr **Jöns Pehrsson**: Om bankovinstens bibehållande för Bankens behof samt om förökande af allmänna diskontfonden.

Då beklagligen till förökad mängd qvarstå de bedröfliga sanningar, som jag vågat uttala i motion N:o 10 till 1867 års riksdag, om det aftynande den Svenska mindre jordbrukaren, vår modernärings idkare, dagligen går till mötes.

Denna sanning borde nu stå klar äfven för den mest konservative motståndare, då talande exempel kunde framdragas i oändlighet.

Betrakta den stora arbetslösheten, fäst afseende på den i *oroväckande grad* förökade *utvandringen*, *lägg* märke till den inhemska mindre *industriens* och *hemslöjdernas* *aftynande*, *fäst* tillbörligt afseende på den massa *bedrägerier*, *konkurser* och *rymnningar* som höra till ordningen för dagen, ja, man kan gerna äfven tillägga, natten, när man ser allt detta, då måste den redlige äkta Svenska medborgarens hjerta röras till djup besinning efter orsakerna.

Att många samverkande orsaker finnas är utan tvifvel, men en orsak till samhällets moraliska onda ligger i den omständigheten, att man i vårt arma land uppställt en *afgud*. *Peningen! Peningen!*

Efter den skall allt mätas, dömas och gälla, medborgarens duglighet taxeras efter riksdaler och öre.

En annan omständighet till samhällets finansiella onda är utan tvifvel, att denna penning i våra dagar och i vårt land blifvit herre och mästare, ehuru den är skapad till folkets och mensklighetens tjenare.

Att ingen magt på jorden är mera despotisk än penningemagten visar all historia, den vet af inga samvetslagar, den befaller hvad hon vill, de aldra nesligaste gerningar äro af penningen befallda och utöfvade, att vårt arma land lider af denna fiendens betryck är utom allt tvifvel, och att vårt land går med stora steg sin *moraliska* sin *sociala* och sin *finansiella* undergång till mötes är alldeles klart för mig, om icke fosterländska män tillbakavisa fienden, att icke landets regering fästat tillbörligt afseende vid den magt som penningen utöfvar är en bedröflig sanning och icke förstår den usla ställning, hvori landets arbetande befolk-

ning sig befinner och kan då omöjligen bidra till dess afhjelpande. Ty förr än läkaren vet eller icke vill veta, hvori patientens sjukdom består, kan han omöjligen föreskrifva verkande läkemedel; den quidande patienten kan då lätt få det infallet att skaffa sig en förständigare läkare, detta uppenbarar sig i den tilltagande utvandringen.

Må den allgode Guden öppna ögonen, medan tiden är, på dem det vederbör. Att vår penningställning för det arbetande, i synnerhet det jordbrukande folket, är största orsaken till arbetslösheten torde få blifva en obestridd sanning.

Att vårt utvecklade privatbankssystem har sin dryga skuld till eländet torde blifva svårare att få dessa privatbanksherrar att öppet erkänna, oaktadt mången af dem inser sanningen häraf.

Så länge landets kapital äro placerade och tillgängliga på sätt nu är förhållandet finnes ingen möjlighet, att välståndet hos den stora massan af den jordbrukande befolkningen kan återkomma, utan måste år från år blifva allt sämre och sämre.

För att i väsendtlig mån förekomma detta och till någon del gifva orsak och möjlighet för ett bättre tillstånd är det, som jag ånyo vågar föreslå Riksdagens redlige män att tänka och handla lika med mig i en af landets lifsfrågor, nemligen bankfrågan.

Som något hvar torde veta lämpar sig icke privatbankernas utlåningssätt för jordbrukaren, för den stora industrien och den större handeln kan den gagna, ej heller lämpar sig Riksbankens fond mera för jordbruket än allmänna diskonten, hvarifrån fås de enda lån, «omsättningslån», som jordbrukaren kan begagna, denna fond består endast af 9,600,000 Riksdaler Riksmünt för hela riket. Lån från denna fond äro eftersökta, fås sällan utan lång väntan och alldeles icke för behovet.

Då likväl i Bankens andra fonder finnes öfverflöd på penningar, så är det en himmels-skriande orättvisa, att den, som är i den affärsställning att kunna på en gång återbetala, han samma dag han lån söker får detta och de öfriga få vänta veckor, ja månad; denna orättvisa måste afhjelpas.

Många sorgligare erfarenheter har jag på min korta riksdagstid erfarit, men ej sorgligare än Kongl. Maj:ts Proposition till denna Riksdag, i den del densamma gör anspråk på tvänne års bankovinst. Vill man hafva sysslolösheten och eländet ökade, fortgå då på den vägen, gör Banken svag, gör omöjligt för jordbrukaren att få tjenligt kapital, det skall förträffligt lyckas.

Vill man återställa välståndet, vill man göra möjligt för folket att blifva kvar i landet, låt då Banken behålla sin vinst, »gör Banken stark», gör utlåningsvilkoren drägliga, det skall säkert men sakta lyckas. Rädsla fosterlandet och behåll dess söner kvar!

För den det önskar skall jag visa, att vårt grannrike Danmarks bank-

lagstiftning är byggd på denna fasta grund och ej på enskilda prejande privatbanks-intressen.

Visserligen är ännu hos mig den öfvertygelsen rotfästad, att lånevilkoren borde så ställas, att omsättningen af lån blott skedde en gång om året, då jorden ej kan skördas oftare, och att låntagaren borde med lånen förbättra sin jord, men då dels upplysningen torde lära, att det är enda villkoret för jordbrukarens bestånd, och dels ej ringaste utsigt för närvarande finnes för framgång åt en sådan välgörenhets-inrättning, vill jag ej nu såsom 1867 framställa detta som villkor.

Deremot och i slutföljd vill jag gifva Banko-fullmäktige det utsträckta förtroendet att ega rätt inom ett visst maximum få öfverföra från handels-diskonten till allmänna diskontfonden, så att icke sådant må inträffa, att penningarne ligga sysslösa i ena bankens fond, då de för tusentals personer kunde göra nytta, om de finge utlånas på sådant sätt som sker med omsättning.

Då jag gör anspråk på att få behålla bankovinsten för Banken, sker det med den öfvertygelsen, att Riksdagen med all lätthet kan så nedsätta Statens utgifter, att ej verkligt behof finnes att göra Banken svag och ställningen sämre än den är. Jag skall i annan motion framställa förslag om begärda anslagens nedsättande.

Alltså yrkar jag:

- 1:o. att Riksdagen beslutar, att hela bankovinsten behålles för Bankens behof, för att stärka dess solidité och lätta dess utlåningsvilkor;
- 2:o. att allmänna diskonten eller fonden för lån med omsättningsrätt ökas från nuvarande beloppet 9,600,000 R:dr till ett maximum af 15,000,000 Riksdaler Riksmünt, med full rättighet för Fullmäktige att från Bankens andra fonder till följd af tillgång och efterfrågan, i ena eller andra fonden, göra för Banken fruktbarande de medel som finnas, utan att tvingas lägga allt för mycket i obligationer;
- 3:o. till förökande af omsättnings-fonden kan påräknas Bankens vinst, skeende inbetalningar från upphörande filialbanker m. m.; samt
- 4:o. att proportionerlig andel af det belopp, som allmänna diskonten ökas med, må tilldelas länekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby, om antagliga lånesökande dertill finnas.

Om remiss häraf till Banko-Utskottet anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 25 Januari 1869.

Jöns Pehrsson
från Kronobergs län.